

N:o 195.

Ank. till Riksd. kausli den 13 maj 1909, kl. 1 e. m.

*Utåtande i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående
anvisande af medel till den s. k. jordförmedlingsfonden.*

(R. A.)

I en den 16 nästlidne april till Riksdagen aflåten proposition n:o 203 har Kungl. Maj:t under åberopande af propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för samma dag föreslagit Riksdagen att

dels bemyndiga riksgäldskontoret att under åren 1910 och 1911 tillhandahålla statskontoret för utlämnande af lån från jordförmedlingsfonden så stort belopp, att detta tillsammans med hvad som under åren 1908 och 1909 af för dessa år anvisade medel blifvit för ändamålet till statskontoret öfverlämnadt uppginge till högst 2,000,000 kronor;

dels medgifva, att Kungl. Maj:t ägde under förstnämnda två år disponera fondens samtliga kapitaltillgångar till förlagslån åt hushållningssällskap samt åt aktiebolag och föreningar, hvilka hafva till uppgift att befrämja förvärfvandet af egna hem, under förutsättning, beträffande aktiebolag och föreningar, att dessa af Kungl. Maj:t vid pröfning i hvarje särskildt fall i den ordning, Kungl. Maj:t funne godt föreskrifva, funnes bereda tillräcklig trygghet för att deras verksamhet bedrefves på ett oegennyttigt och ändamålsenligt sätt, och under villkor att deras bolagsordningar eller stadgar vore upprättade i öfverensstämmelse med af Kungl. Maj:t särskildt föreskrifna grunder;

dels besluta, att för ifrågavarande lånerörelse skulle gälla samma allmänna bestämmelser som hittills;

Bih. till Riksd. Prot. 1909. 4 Saml. 1 Afd. 129 Häft. (N:is 195—197.) 1

dels medgifva, att Kungl. Maj:t ägde meddela de ytterligare föreskrifter, som i afseende å ifrågavarande lånerörelse kunde finnas erforderliga;

dels besluta, att riksgäldskontoret skulle af fondens medel erhålla godtgörelse för den ränteutgift, som genom ofvanberörda medels öfverlämnande till fonden för riksgäldskontoret förorsakades;

dels och medgifva, att till fonden inflytande kapitalbetalningar och räntor, i den mån de icke åtginge till ersättande af riksgäldskontorets ränteutgift, finge intill utgången af år 1911 tilläggas fondens kapital.

Till statsrådsprotokollet har departementschefen i detta ärende anført följande:

»I skrifvelse den 1 juni 1907 anmälde Riksdagen, att Riksdagen med anledning af Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning

dels bemyndigat riksgäldskontoret att under åren 1908—1909 tillhandahålla statskontoret ett belopp af högst 2,000,000 kronor för bildande af en lånefond, afseende underlättandet af inköp på landsbygden eller å till stad hörande, men utanför det planlagda området belägen mark af större jordområden, som kunde erhållas för billigt pris och särskildt lämpade sig att helt och hållet eller till väsentlig del utstyckas till egnahemslägenheter (*jordförmedlingsfonden*);

dels medgifvit, att Kungl. Maj:t ägde under nämnda år disponera fondens samtliga kapitaltillgångar till förlagslån åt hushållningssällskap samt åt aktiebolag och föreningar, hvilka hade till uppgift att befrämja förvärfvandet af egna hem, under förutsättning, beträffande aktiebolag och föreningar, att dessa af Kungl. Maj:t vid pröfning i hvarje särskildt fall i den ordning, Kungl. Maj:t funne godt föreskrifva, funnes bereda tillräcklig trygghet för att deras verksamhet bedrefves på ett oegenlyttigt och ändamålsenligt sätt, och under villkor att deras bolagsordningar eller stadgar vore upprättade i öfverensstämmelse med af Kungl. Maj:t särskildt föreskrifna grunder;

dels beslutat, att för ifrågavarande lånerörelse skulle gälla vissa närmare angifna allmänna bestämmelser;

dels medgifvit, att Kungl. Maj:t ägde meddela de ytterligare föreskrifter, som i afseende å ifrågavarande lånerörelse kunde finnas erforderliga;

dels beslutat, att riksgäldskontoret skulle af fondens medel erhålla godtgörelse för den ränteutgift, som genom förberörda medels öfverlämnande till fonden för riksgäldskontoret förorsakades;

dels ock medgifvit, att till fonden inflytande kapitalbetalningar och räntor, i den mån de icke åtginge till ersättande af riksgäldskontorets ränteutgift, finge intill utgången af år 1909 tilläggas fondens kapital.

Den 28 juni 1907 godkände Kungl. Maj:t Riksdagens omförmälda beslut, i hvad det afvek från hvad Kungl. Maj:t i ämnet föreslagit, samt utfärdade samma dag kungörelse angående allmänna bestämmelser för lån från jordförmedlingsfonden (Sv. förf.-saml. n:o 49 år 1907). Därefter har Kungl. Maj:t den 29 november 1907 utfärdat kungörelse med särskilda föreskrifter till iakttagande af hushållningssällskap, aktiebolag eller föreningar, hvilka vilja erhålla statslån från nämnda fond (Sv. förf.-saml. n:o 120 år 1907).

Enligt de sålunda för statslån från fonden meddelade bestämmelserna kan lån beviljas till högst $\frac{4}{5}$ af beräknade värdet å det af lånesökanden inköpta, till egnahemslägenheter afsedda jordområdet, dock ej till högre belopp än $\frac{4}{5}$ af köpesumman. Dylikt lån må åtnjutas intill utgången af femte kalenderåret efter det lånet blifvit i statskontoret lyft, för såvidt ej Eders Kungl. Maj:t med hänsyn till särskilda förhållanden, på ansökan, funnit skäl medgifva ytterligare utsträckning i lånetiden. Å lyft lånebelopp skall erläggas ränta efter 4 procent. För hvarje kalenderår skall låntagaren till Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande ingifva redogörelse för sin verksamhet, innefattande uppgift å de lotter af det inköpta området, som under året från detsamma försålt, deras storlek och beskaffenhet samt de för desamma erhållna köpeskillingar. Med ledning af nämnda handling samt de upplysningar, Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i öfrigt kan finna lämpligt införskaffa, skall Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande afgifva förslag till bestämmande af det belopp af statslånet, som vid jämförelse med hela områdets värde skall anses belöpa å de försålda lotterna. Nämnda förslag jämte förenämnda redogörelse skall Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande därefter öfverlämna till Eders Kungl. Maj:t, som bestämmer huru stor del af lånet på grund af de skedda försäljningarna skall till statskontoret inbetalas.

Från jordförmedlingsfonden har Eders Kungl. Maj:t intill denna dag beviljat lån till åtta föreningar och aktiebolag till ett sammanlagdt belopp af 740,600 kronor, däraf 550,200 kronor under år 1908. Flertalet af Eders Kungl. Maj:ts vederbörande befallningshafvande har ännu icke till Eders Kungl. Maj:t inkommit med omförmälda förslag jämte redogörelse för vederbörande låntagares verksamhet under nästlidet år, och någon afbetalning å sistnämnda lånesumma har icke af Eders Kungl. Maj:t blifvit bestämd.

Såsom af det anförda framgår, finnas endast till innevarande års slut medel för här ifrågavarande ändamål anvisade. Då emellertid de skäl, som i statsrådsprotokollet den 9 april 1907 af dåvarande chefen för jordbruksdepartementet åberopades för bildande af en jordförmedlingsfond, fortfarande äga sin fulla giltighet, synes det mig synnerligen önskvärdt, att Eders Kungl. Maj:t äfven efter utgången af innevarande år blir satt i tillfälle att genom utlämnande af lån af ifrågavarande slag underlätta inköpet af till utstyckning i mindre lägenheter lämpliga jordområden. Jag anser detta vara så mycket mera af behofvet påkalladt, som det visat sig, att egnahemsrörelsen är ifrån år omfattas med alltjämt växande intresse.

De bestämmelser som gälla för återbetalning af från jordförmedlingsfonden utbekomna lån, gifva anledning antaga att, därest ifrågavarande lånerörelse fortsättes, en icke oväsentlig del af dessa lån årligen kommer att genom afbetalningar återinflyta till fonden. På grund häraf och då under år 1908 endast något öfver en fjärdedel af fondens ursprungliga belopp blifvit för ändamålet taget i anspråk, anser jag mig icke för närvarande böra ifrågasätta någon förhöjning i nämnda belopp, utan inskränker mig till att föreslå, att åtgärder måtte vidtagas för att samma belopp jämte det öfverskott, som tilläfventyrs kan uppkomma å inflytande räntor, måtte få af Eders Kungl. Maj:t disponeras på samma villkor som hittills under ytterligare två år.»

Utskottet, som icke haft något att erinra mot hvad i denna proposition föreslagits, hemställer

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 13 maj 1909.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.